

Att följa Lejonet och Lammet

Nycklar till en god läsning av Uppenbarelseboken

© Erik Alnemo 2020

1

Samlingens mål

- ▶ "Om allt skulle skrivas ner om Uppenbarelseboken skulle inte hela världens böcker räcka till"
- ▶ "Johannes såg många märkliga monster i sin syn, men inget så märkligt som några av hans kommentatorer" - G. K. Chesterton
- ▶ Målet är att ge några nycklar till en god läsning - inte att presentera alla färdiga svar
  - ▶ Vad är Uppenbarelseboken för typ av bok?
  - ▶ Vilka strategier är vanliga för att tolka den?
  - ▶ Hur ska vi förstå bildspråket?
  - ▶ Bokens struktur

Vad är Uppenbarelsboken?

- ▶ En omdiskuterad bok
- ▶ En fantasieggande bok

© Erik Alnemo 2020

3

Uppenbarelsboken är den bok som alla sist blir befäst i kanon. Den är mycket omdiskuterad i den tidiga kyrkan.

1522 skriver Martin Luther att Uppenbarelsboken "varken är apostolisk eller profetisk. Jag kan inte på något sätt uppfatta att den Helige Ande har producerat den. De som håller vad som är skrivet i boken ska välsignas – men ändå vet ingen vad det är, för att inte tala om att hålla det...Kristus är varken proklamerad eller känd i den".

Exempel på boktitlar om Uppenbarelseboken

- ▶ Tröst och trots - Leif Carlsson
- ▶ Den nya sången - Åke Jonsson
- ▶ Lammet och odjuret - Mikael Tellbe
- ▶ Profetisk kronologi - Dan Johansson
- ▶ Bibelns sista budskap - Holger Nilsson
- ▶ Den som segrar - Hans Lindholm
- ▶ Jag såg himlen öppen - Michael Wilcock
- ▶ Visioner om vår slutliga seger - David Yonggi Cho

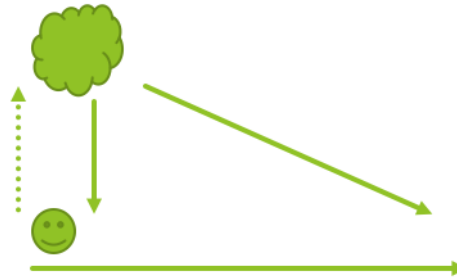
© Erik Alnemo 2020

4

Dessa visar hur olika perspektiv på Upp som finns, och som går att ha sin utgångspunkt i.

Vad är Uppenbarelsboken?

- ▶ En omdiskuterad bok
- ▶ En fantasieggande bok
- ▶ Apokalyptisk bok (1:1)

© Erik Alnemo 2020

5

Apokalyptik är en “genre av uppenbarande litteratur med en berättelse som ramverk. I berättelsen förmedlas en uppenbarelse av en övernaturlig varelse till en mänsklig mottagare. Uppenbarelsen visar en transcendent verklighet som både är temporal, dvs, den visar saker som har med framtiden att göra, och spatial, på så vis att den involverar en annan, övernaturlig värld” – John Collins.

Poängen med den typen av litteratur, som vi tittade lite på förra gången i relation till 1 Thess, är att stödja Guds folk, i synnerhet i tider av kris, särskilt tider präglade av ondskan och förtryck. Apokalyptiken både uttrycker och skapar hopp genom att ge hård kritik av förtryckarna, ge passionerade uppmaningar till motstånd och orubblig tro på Guds slutgiltiga seger över den nuvarande ondskan. Oftast uttrycks detta i symboliskt, och ibland kryptiskt språk. Att det här handlar om hopp innebär att apokalyptik handlar om motståndslitteratur.

En teolog som heter Richard Horsley har sagt: ”de Judiska apokalyptiska författarna förväntade sig inte och längtade inte efter världens undergång – utan efter imperiets undergång. Och de levde inte i skuggan av en förväntad kosmisk upplösning av allt – utan efter skapelsens förnyelse på jorden, där ett humant mänskligt liv kunde förnyas.

Det här sker genom att apokalyptiken avslöjar sanningar om osynliga, nuvarande

verkligheter, och om okända framtida verkligheter. Apokalyptik har därför en vertikal dimension där saker om vår nuvarande tid avslöjas utifrån den gudomliga världens perspektiv – och en horisontell dimension, där saker avslöjas om framtiden.

I Upp kan vi se detta i visioner om tronsalar och martyrer i himlen (vertikal dimension), vilket blandas med lidande, dom och frälsning (horisontell). I 4:1 beskrivs hur Johannes "tas upp" till himlen och får se saker i himlen och från ett himmelskt perspektiv.

Apokalyptik utgår från en världsbild där det pågår en kamp mellan det onda och det goda, i Upp mellan Gud och Satan, vilket också syns i att Guds barn eller ljusets barn kämpar mot mörkrets barn i nuet. Förkroppsligas i det verkliga livet här på jorden. Det är en dualistisk syn, det är två sidor med en skarp linje mellan, och alla måste välja sida. Det är också en dualistisk syn på verkligheten, med två tidsåldrar – det här känner ni nog igen. Den nuvarande tidsåldern präglas av ondskas, orättvisa, förtryck och förföljelse, medan den kommande tiden präglas av godhet, rättvisa och fred. Men apokalyptiken har en negativ syn på den nuvarande tiden – det finns inget hopp för en mänsklig lösning – endast Gud kan – och kommer – gripa in för att ställa allt till rätta. Det negativa kommer bli positivt. Inte på grund av människor, utan på grund av Gud.

Apokalyptiken har ett språk som ligger närmare poesi, än nyhetsförmedling. Vi ska titta närmare på en del av symbolerna om en stund, men det är en viktig insikt. Det här är inte skrivet som om det vore en av SRs utrikeskorrespondenter som rapporterar från oroligheter i ett annat land, eller resultatet av ett val – utan är nära poesin. Det innebär inte att allt är fantasi och påhitt, tvärtom – det handlar om verkligheten, men en värld som präglas av symbolik är en "icke-bokstavlig verklighet". Jämför med tecknad politisk satir, tex Simpsons eller liknande. Berättelserna där är ju en spegel och en kritik av livet i USA på många vis, men det framställs i en berättelse full med symboler. Det handlar om det verkliga, med symbolernas hjälp. Det här gör att symbolerna i berättelsen kan bli mer än vad de symboliserar till en början. Upp är tillkommen i relation till Romarriket. Odjuret från havet i kap 13 symboliserar med all sannolikhet Rom och imperiet – men det blir en bild som är större än så – det symboliserar på ett plan alla förtryckande, härskande imperier präglade av ondskas. I slutändan handlar inte apokalyptik främst om framtidsutsikter, utan om teologisk insikt.

Vad är Uppenbarelseboken?

- ▶ En omdiskuterad bok
- ▶ En fantasieggande bok
- ▶ Apokalyptisk bok (1:1)
- ▶ Profetisk bok (1:3, 22:7, 10, 18, 19)

© Erik Alnemo 2020

6

Vid fem tillfällen kallar Uppenbarelseboken sig själv för en profetia – och det karakteriserar det som Johannes själv gör i boken. För många betyder en profetia ”en förutsägelse om framtiden eller tidens slut”. Inte minst har dispensationalismen, återigen, tryckt på det perspektivet. Men profetia i Bibeln ligger ganska nära det som apokalyptiken är. Framförallt handlar profetior och profeternas uppdrag i Bibeln om att tala ord av tröst och/eller utmaning å Guds vägnar, till Guds folk i deras nuvarande, historiska situation. GT-profeter kallades av Gud, ibland genom visioner och syner (Jes 6, Hes 1) för att förkunna budskapet som Gud gav dem, oftast genom olika orakel eller utsagor som senare skrevs ner, men ibland också i visioner, och ofta i poetiskt eller symboliskt språk. Oavsett form handlade budskapet om dom, antingen över Israel eller fienderna, eller både och; och om frälsning – eller båda delar. Johannes kallas på ett liknande sätt att förmedla vad han har sett, och det finns stora likheter mellan Johannes och profeten Hesekiel.

Johannes som profet

Upp 10:8-10

Och rösten som jag hade hört från himlen talade till mig igen och sade: »Gå och ta den öppna boken ur handen på ängeln som står på havet och på jorden.«

⁹Och jag gick bort till ängeln och bad honom ge mig bokrullen. Han sade till mig: »Ta den och ät upp den. Den skall svida i din mage, men i din mun skall den vara söt som honung.«

¹⁰Och jag tog emot bokrullen ur ängelns hand och åt upp den, och i min mun var den söt som honung. Men när jag hade svält den sved det i min mage.

Hes 2:9-3:3

»Människa«, sade han, »ät det du ser här, ät denna rulle. Gå sedan och tala till israeliterna.«

²Jag öppnade munnen, och han gav mig rullen att äta.

³»Människa«, sade han, »svälj denna rulle som jag räcker dig och fyll din mage med den.« Jag åt den, och den smakade sött som honung.

Vad är Uppenbarelseboken?

- ▶ En fantasieggande bok
- ▶ Apokalyptisk bok (1:1)
- ▶ **Profetisk bok (1:3, 22:7, 10, 18, 19)**
  - ▶ Vill trösta och påminna om att Gud är Gud
  - ▶ Varnar för att inte kompromissa med ondskan (18:4)

© Erik Alnemo 2020

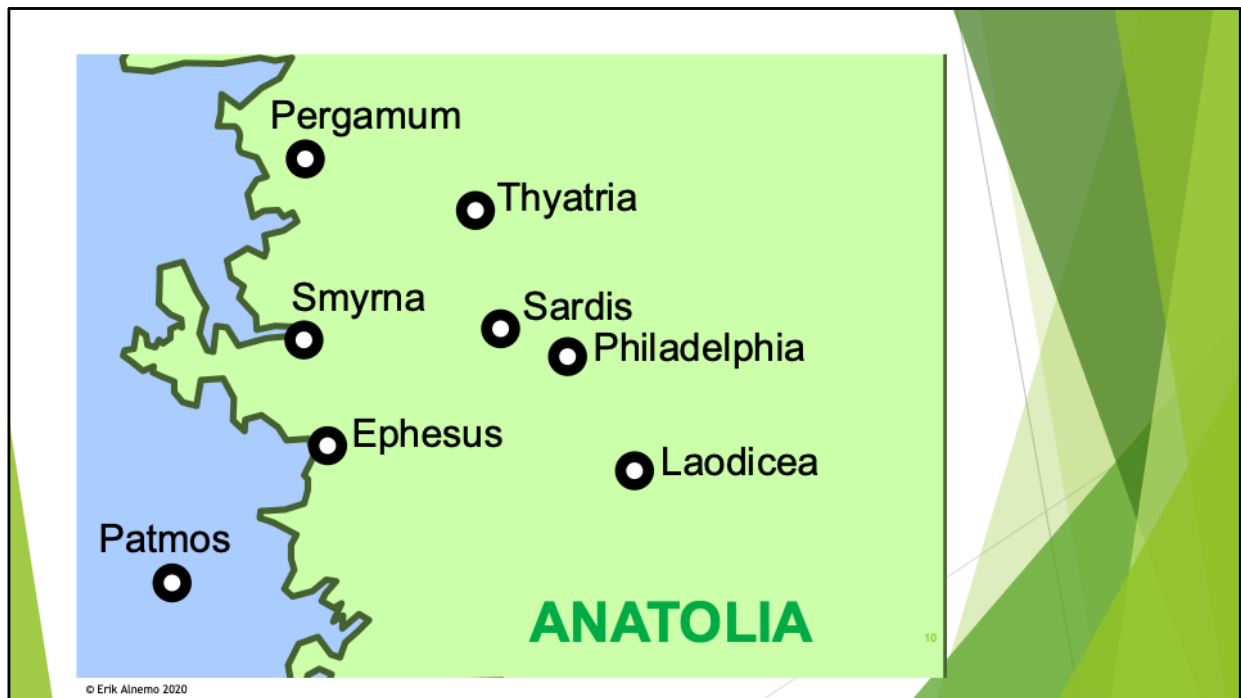
8

Johannes använder också oerhört mycket GT-kopplingar i sin bok. Ibland är det direkta citat, ibland är det mönster hämtade ur ett längre textavsnitt i GT, det är symboler, uttryck etc. Ibland ligger det väldigt tydligt på ytan, ibland kan det vara väldigt svårt att säga. En bibelforskare som heter Bruce Metzger menar att 278 av Upp:s 404 verser innehåller kopplingar till GT-texter. 278 av 404.

Som en biblisk profetia måste vi förstå det som en biblisk profetia – det huvudsyfte är att trösta och utmana Guds folk, nu och då. Inte att förutsäga framtiden med precisa detaljer. Visioner av framtiden är inte viktiga i sig, utan har syftet att varna och trösta. Profeter tröstar Guds folk i kristider, när de behöver bekräftelse och försäkran om att Gud är Gud och en dag kommer göra slut på ondskan och förtryck, även om det inte går att se i nuet. På samma gång varnar profeterna för den kommande domen, för folket kanske deltar i, eller frestas att delta i, den ondskan som den förtryckande systemet och de onda företrädarna kommer dömas för.

Vad är Uppenbarelseboken?

- ▶ En omdiskuterad bok
- ▶ En fantasieggande bok
- ▶ Apokalyptisk bok (1:1)
- ▶ Profetisk bok (1:3, 22:7, 10, 18, 19)
- ▶ **Ett rundbrev (1:4-8, kap 2-3)**
  - ▶ Börjar och slutar med typiska brevformuleringar
1:4 "Från Johannes till de sju församlingarna i Asien."
22:21 "Nåd från Herren Jesus åt alla".
  - ▶ Som brev förankras det i konkreta mottagare och situationer

Församlingarna nämns i medsols ordning – först Efesos, och sist Laodicea.

Uppenbarelsebokens författare och tillkomst

- ▶ Författaren presenteras som Johannes. Han verkar vara en erkänd ledare och lärare i församlingarna i västra Mindre Asien (som området i dagens Turkiet kallades då)
- ▶ 1:9 "Jag, Johannes, er broder som i Jesus delar lidandet, kungavärdigheten och uthålligheten med er, hade kommit till ön Patmos för Guds ords och Jesu vittnesbörds skull."
- ▶ Uppfattar sig själv som inspirerad och talandes Andens ord (22:6, 2:7)
- ▶ Johannes kallar sig inte för apostel, eller ger några intryck av att ha känt Jesus under dennes jordeliv.
- ▶ Det är därför tveksamt om det är samma Johannes som aposteln, "Sebedaios son".

© Erik Alnemo 2020

Uppenbarelsebokens författare och tillkomst

- ▶ Det verkar inte heller som att det är samma författare som till Johannesevangeliet. Vissa teman och teologi är liknande, men det är också stora skillnader i stil och uttryckssätt, och i teologin.
- ▶ Det troligaste är att boken är skriven under kejsar Domitianus regeringsperiod, 81-96 e Kr. Kyrkofadern Irenaeus i slutet av 100-talet hävdar det. Dessutom finns det stöd för att judarna, efter år 70, började kalla Rom för Babylon, och att de kristna därefter hakade på samma uttryck. Det återfinns också i Upp.

Vad är Uppenbarelseboken?

- ▶ En omdiskuterad bok
- ▶ En fantasieggande bok
- ▶ Apokalyptisk bok
- ▶ Profetisk bok
- ▶ Brev
- ▶ Politisk litteratur
- ▶ Liturgisk litteratur

© Erik Alnemo 2020

13

När de första kristna bekände att Jesus Kristus är Herre så var det en politisk verklighet. I deras samhälle var Kejsaren Herre, och hela det romerska samhället vävde ihop vördandet av kejsaren med vardagens politik, ekonomi etc. När du handlade gjorde du det med mynt med kejsarens bild på. När du gick till marknaden var en omgiven av romerska soldater eller romerska byggnadsverk, och den som bestämde över marknaden var någon av stadens högsta ledare, som tillsatts av kejsaren. De varor du skulle sälja hade du och ditt skrå fångat eller tillverkat tillsammans, och det gällde att leverera i tid, och inte stöta sig med någon högt uppsatt, för då kunde det stöd som den gav ert skrå dras bort, och då var ni utfattiga direkt. Det gällde också att delta i ceremonier, offer etc till olika romerska gudar, eller kanske till kejsaren, för att dessa skulle blidkas, och för att ingen skulle fundera på om ni orsakade problem.

Kort sammanfattat kan den romerska kejsarliga ideologin och kulturen sammanfattas med:

Gudarna har valt Rom

Rom och kejsarna är de som förmedlar och verkställer gudarnas styre, vilja, frälsning och närvaro bland människorna

Rom manifesterar gudarnas välsignelser; trygghet, fred, rättvisa, trofast, fertilitet –

bland de som underkastar sig Roms tyre.

Gudarnas styre genom Rom utfördes genom våld, dominans och "fredsbevarande".

Militären såg till att Roms vilja skedde.

Kejsaren var värdig av tillbedjan och lojalitet. Han var också värdig att bära gudomliga eller halvgudomliga titlar som "Herre", Allsmäktig härskare, Guds son och frälsare.

Man kunde offra och be både för kejsaren, men också till kejsaren.

Tiden när imperiet härskar är den efterlängttade gyllene åldern, då mänsklighetens hopp går i uppfyllelse.

Men det är också viktigt att se att Rom nämns aldrig uttryckligen. Istället används tilltalet Babylon. Babylon var ju huvudstaden för babylonierna, de som erövrade Jerusalem, förstörde templet och förde folket i exil på 500-talet f Kr, i GT.

Babylonierna var ett ondskefullt folk, som förtryckte andra. Babylon blir över tid en symbol för mänskliga, onda riken som förtrycker, mördar och krigar, bland mycket annat. En symbol för motsatsen till Guds vilja, som är shalom – fred. Babylon blir en symbol för detta, och kan därmed användas i andra situationer för att beskriva något liknande.

Men, den här kulturen var särskilt stark i regionen Mindre Asien, dvs, där de sju församlingarna finns. Det var helt enkelt vardag för de som bodde där.

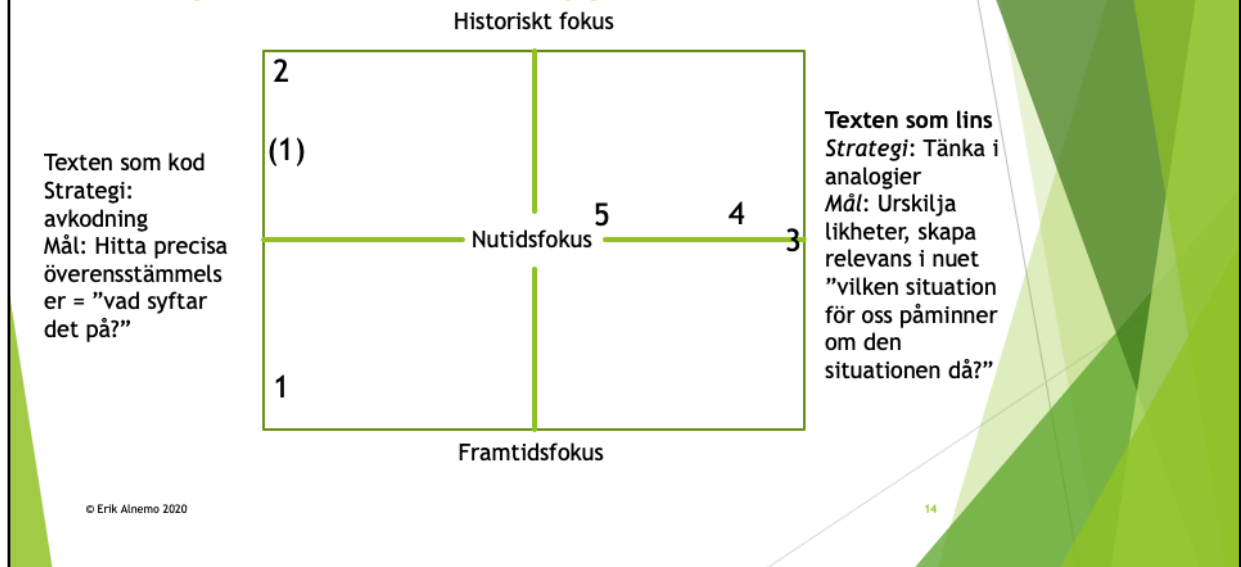
När de första kristna bekände att Jesus var herre, så fördes de oundvikligen i konflikt med resten av sitt samhälle. Myntet ni ser på skärmen hade Domitianus på framsidan, det här är baksidan. En pojke sitter på jordgloben och håller stjärnorna i sin hand. Texten runt myntet säger "Divus Caesar Imp Dicitianif, vilket betyder den gudomliga Caesar, son till kejsar Dicitianus. Kejsaren gjorde anspråk på att vara far till gudarna.

Jämför det med Upp 1:16

I Uppenbarelseboken är det här perspektivet oerhört viktigt. Det omgivande samhället försökte kväva riktningen mot Jesus, och istället forma in de Jesustroende i den romerska massan igen. Att säga att Upp är politisk och liturgisk litteratur handlar i slutändan om tillbedjan. Det omgivande samhällets tryck och riktning, med ondska, våld och förtryck, krävde på ett vis tillbedjan av alla. Men Upp manar om och om igen om tillbedjan till Kristus. Tänk tex på de olika visionerna om tronsalen. Kap 4:11 ex. Det handlar om att rikta tillbedjan.

Där samhället talade om Romerska imperiet, den romerska freden, seger för kejsaren, lojalitet till honom och ett evigt härskare imperium – så talar UPP istället om Guds rike, om Babylon som dödar de heliga, om Lammets seger, om att hålla trofastheten till Kristus, och om de heliga som regerar för evigt.

Vanliga sätt att tolka Uppenbarelseboken

Fem vanliga tolkningsstrategier för Uppenbarelseboken, hämtade från "Reading Revelation Responsibly" av Michael Gorman. Siffrorna är utpluttade av mig, för att försöka visa var på skalan de olika metoderna befinner sig.

1. Förutsägelsemetoden. Idag framtidsorienterad, under medeltiden fanns mer historiska varianter. fokuserar på texten som kod, och söker hitta överensstämmelse = Vad/vem syftar det här på?

Historiskt kan vi hitta Justinus Martyren och Irenaeus bland kyrkofäderna. Under medeltiden var det vanligt att använda metoden på kyrkohistorien. Idag används den av dispensationalismen för att förutsäga framtiden. Det här är Left Behind-teologi.

2. Historiska metoden. Fokuserar enbart på historien, och förstår Upp som ett dokument av sin tid, enbart för sin tid. Växte fram som en reaktion mot den enbart framtida tolkningen.

3. Poetisk metod. Upp menar att Upp använder mytiskt och poetiskt språk för att uttrycka sanningar om Gud, ondskan, historien osv. Kallas ibland för idealistisk eller spirituellt metod. Menar att textens budskap är tidslöst, i bemärkelsen att det alltid är aktuellt, i alla tider. I kyrkohistorien kan nämnas Origenes på 200-talet, och i viss mån

Augustinus på 3-400-talet. I nutid kan nämnas exempel en sådan som Eugene Peterson, han som skrev the Message.

4. Politisk metod. Utgår från en syn på UPP som ett dokument av tröst och protest. Här blir fokus att visa och framhäva Upp som en text som kritiserar orättvisa, och framhåller förvandling och rättvisa. Det här är en metod som används bland annat av befrielse-teologer från Sydamerika, men också av teologer med kopplingar till Sydafrika under apartheidtiden, liksom Martin Luther King.

5. Pastoral-profetisk metod. Här är Upp framförallt ex text som handlar om att forma de troende. Upp vill mana de kristna till trofasthet och trohet i mötet med konflikt med fientliga krafter, som uppstår i alla tider. Den hänger mycket ihop med nummer 3 och 4.

Bland drakar, röda kor och kvinnostäder - om Uppenbarelsebokens bildspråk

- ▶ Som en apokalyptisk skrift använder Upp ett utstuderat bildspråk för att förmedla sitt budskap
  - ▶ Tal
  - ▶ Färger
  - ▶ Hur många gånger något uttryck förekommer
  - ▶ Geografi
  - ▶ Djur

Färg/siffra	Innebörd	Textexempel
Vit	Sege, uppståndelse, renhet, himlen/gudomlighet	Människosönens hår (1:14), kläderna hos de trofasta, martyrerne, äldste (3:4-5, 18; 6:11; 7:9, 13-14; 19:14), domarens häst (6:2), Kristus och hans armés hästar (19:11, 14), Guds tron (20:11)
Röd	Blod, våldsamhet, stor makt	Krigets häst (6:4), ryttarnas harnesk (9:17), draken (12:3)
Lila, scharlakan (liknande röd)	Dekadens, imperiet och imperiets ondska	Odjuret (17:3), skökans/Babylons kläder (17:3-4, 18:16), köpmännens last som såldes till skökan/Babylon (18:12)
Svart	Död, katastrof	Hästen till ryttaren med en våg (6:5), solen (6:12)
Blek (grön eller gul)	Död	Dödens häst (6:8)
Guld	Oförstörbar rikedom, skönhet, kunglighet; faktiskt eller falsk gudomlighet	Lampställ (1:12, 20; 2:1), Människosönens och änglarnas bälten (1:13; 15:6), Kristus gåva till Laodicea (3:18), de äldstes kronor (4:4), guldsålar med rökelse (böner) 5:8; 8:3)

Guld (forts)	Oförstörbar rikedom, skönhet, kunglighet; faktiskt eller falsk gudomlighet	Vredens skålar (15:7), gräshoppornas kronor (9:7), altaret vid Gud (9:13), avgudabilder (9:20), Människosönens krona (14:14), skökan/Babylons juveler och bågare (17:4, 18:16), mätstaven för det NJ (21:15), NJ och dess gator (21:18, 21)
1/3 och 1/2	Begränsad omfattning eller tid	Tystnad (8:1), förstörelse (8:7-12; 9:15, 18; 12:4)
3	Distinkt grupp, gudomlighet eller falsk gudomlighet	Änglar (8:13), plågor (9:18), delar av staden (16:19), han som var, är och kommer (1:4), trefaldig källa av nåd (1:4-5), drake och två odjur (kap 12-13), orena andar (16:13)
3 1/2	Begränsad tid (hälften av fullhet =7)	3 ½ år = 42 mån = 1260 dagar vilket är tiden för hedningarnas trampande av heliga staden (11:2-3), tiden mellan vittnenas död och uppståndelse (11:9, 11), kvinnans tid i öknen (12:6, 14), vilddjurets hädande (13:5)

4	Skapelsens tal	Levande varelser i himlen (4:6-8; 5:6, 8, 14; 6:1, 6-7; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4), hästar (6:1-8), änglar, jordens hörn och vindar (7:1-2; 9:15; 20:8)
6	Bristfälligt, falsk gudomlighet (saknar fullheten =7)	Odjurets tal, 666 = 13:18)
7	Fullhet, perfektion	Guds andar (3:1; 4:5; 5:6), stjärnor i MSKs hand = församlingarnas änglar (1:16; 2:1; 3:1), församlingarna/lampställ (1:4, 11-12, 20; 2:1) sigill, änglar och basuner och skålar (5:1, 5; 6:1; 8:2, 6; 15:1, 6-8; 16:1; 17:1; 21:9), Lammets horn och ögon (5:6); åskor (10:3-4), drakens huvud och kronor (12:3), odjurets huvuden (13:1; 17:3, 7), huvuden = berg, kungar (17:9)
10, 100, 1000	Totalitet, fullhet (något mycket stort)	Samlingen runt tronen (5:11), de sigillmärkta (7:4-8, 1000x12x12)
12 (24, 144)	Gudsfolkets tal	Israels stammar (7:5-8; 12:1), NJ helt byggt på tolvtalet (kap 21)

© Erik Alnemo 2020

19

Dessa siffror kunde sedan kombineras i alla möjliga former. Att tolv blev Gudsfolkets tal är ju inte så konstigt när 3 symboliserar Gud, och 4 är skapelsen.

- ▶ Johannes använder talmystik på ett väldigt utstuderat sätt, och på många olika sätt
  - ▶ Fasta uttryck återkommer ett visst antal gånger, ex:
    - ▶ Herren allhärskaren, Han som sitter på tronen, Kristus, Jesus Kristus+vittne, Lammet+Gud, Ord som Lammet och Gud tillbeds med, Anden+församlingarna, Alla stammar och språk och länder och folk, profetia, saligprisningar = alla förekommer 7 gånger
    - ▶ Han som lever i evigheters evighet, de sju andarna, de sju församlingarna = alla förekommer 4 gånger
    - ▶ I beskrivningen av det Nya Jerusalem i kap 21-22 förekommer tolvtalet... 12 gånger (12 portar, 12 änglar, Israels 12 stammar, 12 grundstenar, 12 apostlar, 12 portar, staden är 12 tusen stadier i kub (12x3), muren är 144 (12x12) alnar, livets träd bär frukt 12 gånger om året. I samma avsnitt nämns "Gud" 7 ggr, och "Lammet" 7ggr.
    - ▶ I kap 18 beskrivs det materialistiska samhället i Babylon. Köpmännen handlar med 28 varor (7x4).

Hur ska vi då närma oss bildspråket?

- ▶ Maning till eftertanke i tolkandet (13:18)
- ▶ Vi bör gå till GT innan dagstidningen för att tolka bildspråket (minns mängden GT-anspelningar) = Skrift tolkar skrift
  - ▶ ”Ju bättre vi känner till de bibliska texterna desto större förutsättningar har vi att också förstå Uppenbarelseboken” - Mikael Tellbe, *Lammet och Odjuret*
- ▶ Ta vara på Johannes egna förklaringar (ex 1:20 = stjärnorna är församlingarnas änglar och ljusstakarna är församlingarna)
- ▶ Kom ihåg att Johannes försöker beskriva saker som kanske inte går att beskriva. ”det liknade...”, ”det såg ut som...”

Uppenbarelsebokens struktur

- ▶ Inledning, 1:1-1:20
- ▶ Brev till de sju församlingarna: 2:1-3:22
- ▶ Den himmelska synen: 4:1-5:14
- ▶ Sigill, basuner, visioner och skålar:
  - ▶ 7 sigill: 6:1-8:1
  - ▶ 7 basuner: 8:2-11:19
  - ▶ 7 visioner "jag såg": 12:1-14:20
  - ▶ 7 skålar: 15:1-16:21
- ▶ Dom: 17:1-20:15
- ▶ Upprättelse: 21:1-22:5
- ▶ Avslutning: 22:6-22:21

Hur hänger det ihop?

Alt 1 - kronologisk ordning

- **Styrka:** Den "enklaste" läsningen. Det sjunde sigillet innehåller basuner
- **Svaghet:** Alla tre omgångarna verkar sluta med en kosmisk omvälvning.
6:12-17 - kosmisk jordbävning, vredens dag är här - "vem kan då bestå?"
10:7 - Guds hemlighet är fullbordad, 11:15-19 slutlig seger och dom proklameras+naturkatastrofer
15:1 - med skålarna når Guds vrede sin fullbordan -> 16:17, vid sista skålen utropas "det har skett".
Dessutom finns stora likheter mellan basun 1-4 och skål 1-4

Alt 2 - parallell ordning

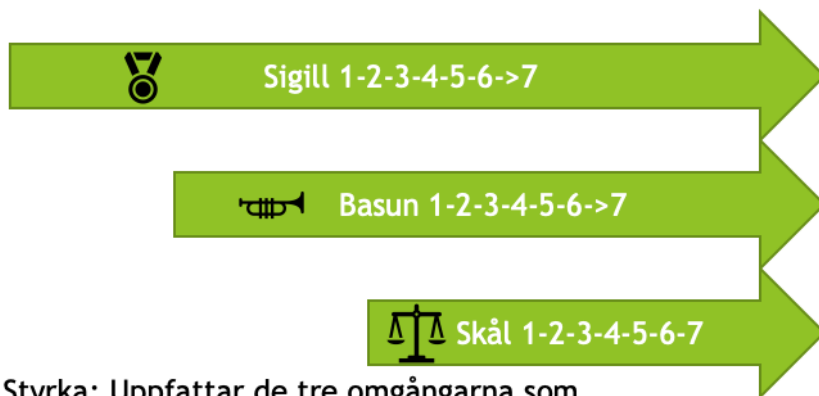
	Sigillen (jmf Mk 13:5-27)	Basunerna	Skålarna
1	Motbild till Kristus militarism	Hemsökelse över jorden (1/3 drabbas)	Skål över jorden (bölder)
	Sigill	Hemsökelse över havet (1/3 drabbas)	Skål över havet (död)
3	Dyrtider och hungersnöd	Hemsökelse över sötvattnet (1/3 drabbas)	Skål över sötvattnet (blod)
4	Död, svält och pest (1/4 dör)	Hemsökelse över stjärnhimlen (1/3 drabbas)	Skål över solen (sveda)
	Basuner	Demonisk tortyr av de obese glade (mörker och smärta)	Skål över odjurets tron (mörker och smärta)
6	Kosmisk omvälvning av himmel och jord	Armén vid Eufrates släpps lös (1/3 av människorna dör)	Skål över Eufrates - samling inför slaget vid Harmageddon
	Skålar	Himmelsk proklamation - Gudsuppenbarelse	Himmelsk proklamation - Gudsuppenbarelse
	basuner		

Styrkor: Fångar upp likheterna mellan de olika omgångarna, 4+3.
Svagheter: Likheterna stämmer inte hela vägen, sigillen är annorlunda än de andra två

Tabell från Mikael Tellbe, "Lammet och Odjuret", s 126.

© Erik Alnemo 2020

Alt 3 - Överlappande ordning

Styrka: Uppfattar de tre omgångarna som skeenden som för fram till slutet, men med en "inzoomning" eller intensifiering mellan varje gång.

© Erik Alnemo 2020

25

Viktiga teman i Uppenbarelseboken

- ▶ Gud som A och O (1:8; 22:13)
- ▶ Jesus som det trovärdiga vittnet, frälsare, härskare och domare (1:5)
- ▶ Maning till uthållighet och trohet (och omvändelse)
- ▶ Tronvisionen: Gud som skapare - Lejonet av Juda stam har segrat - Lammet är värdigt att bryta sigillerna och föra historien till sitt mål
- ▶ Med sigillerna, basunerna och skålarna förs historien till sitt mål - den slutliga domen och upprättelsen
  - ▶ Exodus-motiv? (18:4)
  - ▶ Plågorna intensifieras (ingen paus mellan skålarna, och ingen begränsning i omfattningen)
- ▶ Ondskans falska gudomliga anspråk (draken och de två vilddjuren i kap 12-13, särskilt 13:11)
- ▶ Det enade Gudsfolket (7:9; 21:12-14)

© Erik Alnemo 2020

27

1. Uppenbarelseboken handlar framförallt om Gud. Om hur Gud är A och O, början och slutet. Detta poängteras både i bokens början och slut. Uppenbarelseboken börjar med Gud, och slutar med Gud.
2. Direkt i bokens inledning framhävs några av Jesus viktigaste roller i boken, som också går igen som viktiga teman för hans folk. Att vara vittnen återkommer senare i kap 11 och 12. Jesus som frälsare kommer också vara viktigt, och särskilt fokus på – HUR – Jesus är frälsare. Härskare och domare är egentligen grunden för hela boken. Upp har som en av sina poänger att befästa Kristus som härskare och domare – och nu kommer kungen och håller dom över all världens ondska.
3. Håll ut. Det är en av de viktigaste uppmaningarna. I breven till församlingarna återkommer formuleringen ”den som segrar” – vilket betyder – den som håller fast och håller ut till slutet. Notera varningen 3:5
4. Gud prisas som skapare, 4:11. Bokrullen med sigillerna = Guds plan för historien. Ingen kan öppna – ingen kan föra historien till fullbordan. Men, Lejonet har segrat. Men hur ser lejonet ut? Som ett slaktat lamm. Kristus som Lammet är centralt – för det är så han segrar. Som i adventspsalmen Bereden väg för Herren, ”med Andens svärd han strider- och segrar när han lider”. Sådan är vår Gud. Han segrar som ett lamm. Ett svagt, utsatt lamm. Han segrar genom att lida och dö. Inte genom krigsmakt och dominans. När Satan, draken och vilddjuren försvunnit

ur historien, fortsätter Lammet att regera i evighet.

5. Det är obehagliga visioner som Johannes ser, med sigillen, basunerna och skålarna. Men poängen är, nu för Gud historien till sitt mål. Genom hela berättelsen kan man ana ett exodus-motiv, alltså, ett bildspråk som påminner om uttåget ur Egypten. 2 Mosebok kallas för exodus på engelska, för ordet uttåg heter just exodus på grekiska. Lammet är centralt i uttågsberättelsen både då och nu, liksom plågorna som intensifieras och där människorna vägrar att omvända sig (16:8-11). Det kulminerar i 18:4 med uppmaningen "dra ut" ur Babylon.
6. Genom boken kontrasteras Gud och Lammet med ondskans olika makter och företrädare. Gång på gång framställer sig ondskan med gudomliga anspråk av makt, men varje gång avslöjas att deras anspråk är falska. Gud är Gud, Lammet är segrare, och ingen annan.
7. I Uppenbarelseboken framställs ett enat perspektiv på Israel och kyrkan. De är tillsammans Guds folk.

Så, vilka nycklar är viktiga att ha med sig för en god läsning?

- 🔑 Komma ihåg bokens genre (apokalyptik, profetia, brev)
- 🔑 Inte glömma bort bokens historiska koppling
- 🔑 Fundera på tolkningsmodell
- 🔑 Tänka på bildspråket
- 🔑 Håll fast vid de stora dragen och den övergripande strukturen
- 🔑 Boken vill leda till trofasthet och tillbedjan av Kristus

Uppenbarelsebokens utmaning till oss

1. **Tillbedjan:** Att ära och prisa Gud och Lammet för frälsningen, nu och i framtiden som ges oss och hela världen
2. **Mission:** Att förkroppsliga de värderingar och praktiker som Guds framtid innebär - redan nu; att vara trofast och sann även om livet ställs på sin spets
3. **Profetisk röst:** Att benämna och gå emot de krafter, makter och värderingar som går på tvärs med Guds nya skapelse, oavsett om de finns ibland Guds folk eller i världen i övrigt
4. **Hopp:** Att erkänna att den nya skapelsen inte kan uppnås av mänsklig kraft, utan bara av Guds slutgiltiga ingripande. Det är redan förbådat av nåden som ges oss, synliggjort i Kristi liv, korsdöd och uppståndelsen

Uppenbarelseboken uppmanar oss att följa Lejonet och Lammet in i Guds nya skapelse

29

© Erik Alnemo 2020

Draken, vilddjuret märke och 666 (kap 12-14)

- ▶ Berättelsen börjar i 12:1 med en kvinna som föder ett barn, vilket får draken att vakna
  - ▶ Kvinnan = Israel (bygger på Josefs dröm i 1 Mos 37)
  - ▶ Barnet = Jesus (han ska styra folken med järnspira, Ps 2:9)
Barnet rycks upp till Gud, syftar troligen på himmelfärden.
  - ▶ Draken = Satan (Johannes ger oss tolkningen i v9)
- ▶ Strid i himlen mellan Mikael och draken med änglar.
Draken kastas ner på jorden pga "Lammets blod och sitt vittnesbörds ord" = korsdramat och martyrerna
- ▶ Draken förföljer kvinnan, och försöker dränka henne i vatten (exodusmotiv!) men jorden öppnar sig och sväljer vattnet.

- ▶ Draken förföljer då istället de kristna (de som håller fast vid Jesu vittnesbörd)
- ▶ Då kommer ett odjur från havet (havet = symbol för ondskan och kaoset) inspirerat av Dan 7:1-8
  - ▶ Samtida judiska texter tolkade det 4:e djuret i Dan 7 som Rom (13:3 - *Nero redivivus*; 17:9)
  - ▶ Kräver tillbedjan (13:4, 8)
- ▶ Ett tredje odjur kommer ur jorden (lokalt förankrat)
  - ▶ Den onda treenigheten
  - ▶ Såg ut som ett lamm med talar som en drake
  - ▶ 13:12 - får alla att tillbe det första odjuret (13:14 - exodusmotiv)
  - ▶ Skapar ett ekonomiskt system där bara de med odjurets märke kan handla

- ▶ Alla tvingas ta emot odjurets märke, namn eller tal på handen eller pannan

- ▶ Talet är 666

Kontrasten:

- ▶ 14:1 "Och jag såg, och se: Lammet stod på Sions berg, och med honom etthundrafyrtiofyra tusen som hade hans namn och hans Fars namn skrivet på sina pannor"
  - ▶ De 144 000 beskrivs som tillbedjare
- ▶ 14:6-7 - Maning att tillbe Gud riktad till alla jordens invånare
  - ▶ 14:9 - "Den som tillber odjuret eller dess bild och tar emot märket på sin panna eller hand"

- ▶ 666 är treenighet av det mänskliga talet (når inte fram till 7)
  - ▶ Draken = Satan (6)
  - ▶ Odjuret från havet = Rom/kejsarna (6)
  - ▶ Det andra odjuret = Kejsarkulten (6)
- ▶ Märke på hand/panna var ett tecken på ägandeskap eller tillhörighet
  - ▶ Slavar brännmärktes för att visa vem ägaren var
  - ▶ Upp 7:1-4
  - ▶ 2 Mos 13:8-9, 16 (5 Mos 6:8)
- ▶ Kom ihåg myntet med Domitianus - för de första mottagarna drog kejsarkulten samman religion, politik och ekonomi

- ▶ Hela avsnittet är en beskrivning av Gudsfolkets kamp mot ondskan
  - ▶ De är nu indragna i samma kamp som Jesus själv
  - ▶ Ondskan tar sig många former och har många hantlangare
  - ▶ Det viktiga är att behålla troheten till Lammet
- ▶ Johannes talar inte om odjurets märke för att få oss att bli rädda för inopererade mikrochips i handen utan för att få oss att ställa frågan:
Vem tillber jag? Vems namn eller märke finns på mitt liv?
- ▶ Istället för att fokusera på vem som i framtiden kommer träda fram som odjuret bör vi fundera på vilka makter och krafter i vår tid som vill kväva vår tillbedjan.